

Kohtuasi C-260/24**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

15. aprill 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Administrativen sad Sofia-oblast (Sofia oblasti halduskohus, Bulgaaria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

15. aprill 2024

Kaebaja:

LUKOIL Bulgaria EOOD

Vastustaja:

Komisia za zashtita na konkurentsia

Põhikohtuasja ese

„LUKOIL Bulgaria“ EOOD (edaspidi „LUKOIL Bulgaria“) kaebus Komisia za zashtita na konkurentsia (konkurentsi kaitse komisjon; edaspidi „KZK“) otsuse nr 184/16.02.2023 peale, millega tuvastati, et kaebaja on rikkunud konkurentsi kaitse seaduse (Zakon za zashtita na konkurentsia; edaspidi „ZZK“) artiklit 21 ning ELTL artiklit 102, ja määrati talle trahv.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendamine ELTL artikli 267 alusel

Eelotsuse küsimused

1. Kas ELTL artiklit 102 ning kaitseõiguste, õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtteid, sealhulgas süütuse presumptsiooni tuleb tõlgendada nii, et keelatud hinnakruvi (*margin squeeze*) korral on asjaomasteks turgudeks (turud,

kus rikkumine toime pandi) **kaks vertikaalselt liigendatud turgu, nimelt eelneva etapi turg (*upstream market*) ja järgneva etapi turg (*downstream market*)**, ja et konkurentsiasutus on süüdistuse sõnastamisel ja lõpliku haldusotsuse tegemisel **just neid kahte asjaomast turgu arvestades kohustatud kindlaks tegema faktilised asjaolud, nimelt asjaomaste turgude suuruse, nende turgude turuosalise ja turuosaliste turuosad, sealhulgas selle ettevõtja asjaomased turuosad, kellele ta heidab ette turgu valitsevat seisundit?**

2. Kas ELTL artiklit 102 koostoimes kaitseõiguste, õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtetega, sealhulgas süütuse presumptsiooniga tuleb tõlgendada nii, et see **ei luba ELTL artikli 102 alusel toimuva menetluse raames kaasata samale riigisisesele tooteturule tooteid, mis ei ole omavahel asendatavad ei nõudluse ega pakkumise poolel, nagu on KZK seda teinud käesolevas menetluses, kaasates ühtse mootorikütuste tooteturule diislikütuse ja bensiini A-95H?**

3. Kas juhul, kui ühtsele riigisisesele tooteturule on lubatud kaasata kütuseid, mis ei ole pakkumise ja nõudluse poolel omavahel asendatavad, on lubatud jätta kolmas peamine kütus sellel riigisisesel turul – propaan-butaan (veeldatud naftagaas ehk LPG [liquefied petroleum gas]), mille turuosa on riigisisel turul sama suur nagu bensiinil – mootorikütuste tooteturule kaasamata?

Viidatud liidu õigusnormid ja Euroopa Kohtu praktika

Euroopa Liidu toimimise leping (ELTL), eelkõige artikli 102 teise lõigu punkt b ja artikkel 267

Euroopa Liidu põhiõiguste harta, eelkõige artikkel 47

Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EL) nr 1/2003 [alus]lepingu artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta, eelkõige artiklid 3 ja 27

Komisjoni teatis – Suunised komisjoni täitetegevuse prioriteetide kohta [ELTL artikli 102] kohaldamisel turgu valitsevate ettevõtjate kuritahtliku konkurentide tõrjuva tegevuse suhtes, eelkõige punktid 13–15, 75 ja 82

Euroopa Kohtu 26. novembri 1998. aasta otsus Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569)

Viidatud riigisiseseid õigusnormid

1. Halduskohtumenetluse seadustik (Administrativnoprotsesualen kodeks; edaspidi „APK“), eelkõige artiklid 6 ja 168
2. Konkurentsi kaitse seadus (Zakon za zashtita na konkurentsiata; edaspidi „ZZK“) eelkõige artikkel 8, artikkel 20 ja artikli 21 punktid 2 ja 5

3. Aktsiisi ja maksulao seadus (Zakon za aktsizite i danachnite skladove; edaspidi „ZADS“)
4. Turuanalüüsi tegemise ja asjaomasel turul tegutsevate ettevõtjate seisundi kindlaksmääramise meetodika (Metodika za izvurshvane na prouchvane i opredelyane na pazarnoto polozhenie na predpriatiata na saotvetnia pazar), vastu võetud KZK otsusega nr 393/21.04.2009 (edaspidi „metoodika“)

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 KZK-le esitati taotlused palvega tuvastada, et LUKOIL Bulgaria on rikkunud ZZK artiklit 21 ja ELTL artiklit 102; 2021. aasta oktoobris pöördus KZK poole äriühing „OMV Bulgaria“ OOD, kes väitis, et LUKOIL Bulgaria on rakendanud hulгимүүjate suhtes hinnapoliitikat, mille eesmärk on konkurentide väljatõrjumine turult, ning 2022. aasta aprillis järgnes „Insa Oil“ EOOD kaebus turult väljatõrjuva hinnapoliitika kohta diislikütuse ja gaasiõli müügil. KZK liitis need kaks menetlust üheks menetluseks.
- 2 KZK tuvastas, et LUKOIL Bulgaria on turuliider mootorikütuste (autobensiin ja gaasiõli/diislikütus) hulгимүүgiturul Bulgaaria territooriumil ja et tema turuosa on suhteliselt suur, jäädes uurimisperioodi üksikutel kuuekuulistel ajavahemikel suurusjärku [40–50]% ja [50–60]%. Peale selle esinesid uurimisperioodil suured takistused potentsiaalsete konkurentide turulepääsuks ja olemasolevate konkurentide laienemiseks kõnealusel turul. Ümberorienteerumine teisele tarnijale on küll võimalik, kuid alles edaspidi ja ainult riigi teatud piirkondades. Pealegi tekitaks selline üleminek märkimisväärseid lisakulusid LUKOIL Bulgaria konkurentidele ja klientidele.
- 3 KZK hinnangul iseloomustab LUKOIL Bulgaria äritegevust vertikaalne integratsioon. LUKOILi kontsern on tegev kütuse tootmise ahela kõigis etappides, alates tootmisest kuni lõpptoote müügini. Näiteks äriühingul LUKOIL Neftohim Burgas AD on ainus toornafta rafineerimistehas Bulgaaria territooriumil ja ta on ühtlasi riigi suurim mootorikütuste tootja. Samal ajal ei tegutse LUKOIL Bulgaria mitte ainult hulгимүүjana, vaid ka riigi ühe suurima tanklaketi käitajana. LUKOILi kontsernil on riigis ainulaadne strateegilise geograafilise asukohaga logistika-, ladustamis- ja transporditaristu, mis annab LUKOIL Bulgariale erakordse konkurentsieelise kütuse hulгимүүgi valdkonnas ja võimaldab tal müüa kütust kogu riigis väga madalate transpordikuludega.
- 4 KZK tuvastas oma otsuses nr 184/16.02.2023, et LUKOIL Bulgaria on rikkunud ZZK artiklit 21 ja ELTL artiklit 102, kuna ta kuritarvitas turgu valitsevat seisundit ja rakendas kütuse hulгимүүgi riigisisel turul oma konkurentide suhtes hinnakruvi, mis võis takistada, piirata või moonutada vaba konkurentsi kütuseturul ja kahjustada tarbijate huve.
- 5 KZK leidis, et Lukoil Bulgaria rakendas hinnakruvi kahe vertikaalselt liigendatud turu vahel: tarbimisse lubatud mootorikütuste (autobensiin ja gaasiõli/diislikütus)

müügi alamturul, st aktsiisi tasumise järgselt (järgneva etapi turg), ja selliste kütuste turul, mille eest ei ole aktsiisi tasutud ja mida turustatakse aktsiisi peatamise korra alusel (eelneva etapi turg). Hinnad järgneva etapi turul on madalamad kui eelneva etapi turul, mis toob kaasa negatiivse marginaali ja tähendab hinnakruvi (*margin squeeze*) näol toime pandud rikkumist. KZK lähtub sellest, et LUKOIL Bulgaria on turgu valitsevas seisundis nii eelneva etapi turul (nende kütuste hulgemüügiturg, millelt ei ole aktsiisi tasutud) kui ka ühtsel kütuste hulgemüügi turul.

- 6 LUKOIL Bulgaria esitas KZK otsuse peale kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtuks olevale Administrativen sad Sofia-oblastile (Sofia oblasti halduskohus, Bulgaaria).

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 7 Pooled vaidlevad selle üle, kuidas tuleb määratleda asjaomane turg. Järgnevalt esitatakse lühidalt poolte märkused toodete omaduste ja eripärade, turuosaliste, hinnatasemetete, eraldi struktuuriga ettevõtjate puudumise ja korraldatud oletatavalt monopoolses seisundis ettevõtja testi tulemuste kohta.
- 8 Kaebaja arvates ei ole kütuse hulgemüügi valdkonnas võimalik teha vahet kahel eraldi vertikaalsel tooteturul, kuna toodetel, mille hulgemüük toimub ühelt poolt aktsiisi peatamise korra alusel ja teiselt poolt aktsiisi tasumise järgselt, on oma eriomased tunnused ja eripärad. Tegelikult on olemas vaid üks hulgemüügiturg, mille on kaks horisontaalset alamturgu: a) diislikütuse turg ja b) bensiini, propaanbutaani (veeldatud naftagaas, LPG [*liquefied petroleum gas*]) ning metaani turg. Turgude selline jaotamine aktsiisi ja maksulao seaduse kohase maksukorra alusel toimub mehaaniliselt. Nende kütuste arvestamata jätmine tooteturu piiritlemisel on põhjustanud LUKOIL Bulgaria turuosa märkimisväärse suurenemise, kuna neid tooteid turustab ettevõtja hulgemüügi kaudu vaid väikeses mahus.
- 9 Reaalmajanduses selline vertikaalne segmenteerimine pealegi puudub. Esitatud tõenditest nähtub selgelt, et mis tahes kuus ostsid kliendid vedelikütuseid ja said neid kätte mõlema aktsiisikorra alusel ning et mõlemal juhul olid sooritusel samadel tingimustel täiesti identsed, mis kinnitab järeldust, et tegemist on ühtse turuga, mida ei saa vertikaalselt segmenteerida.
- 10 Kaebaja on seisukohal, et bensiin ja diislikütus ei ole omavahel asendatavad, kuna diislikütusega sõidukit ei saa käitada bensiiniga ja vastupidi. Üht tüüpi mootoriga sõiduki omanik ei saa kiiresti ja lihtsalt üle minna teisele kütusele, kui see peaks soodsam olema. Selline üleminek oleks võimalik ainult siis, kui see sõiduk asendataks teist tüüpi mootoriga sõidukiga, mida saaks tankida soodsama kütusega.
- 11 KZK on seevastu seisukohal, et erinevate maksukordade alla kuuluvate kütuste hinnakujundust hulgemüügiturul arvestades on bensiin ja diislikütus hõlmatud ühtse tooteturuga, mida ei ole vaja täiendavalt segmenteerida. Isegi kui erinevatel

kütustel on lõpptarbija seisukohast erinev kasutusotstarve, st neid saab piiritleda, kuuluvad need kaks toodet LUKOIL Bulgaria konkurentide seisukohast, kes on hulгимүүјатена ühtlasi LUKOIL Bulgaria kliendid, ühtsele tooteturule, kuna edasimүүјад saavad tulu sõltumata sellest, kumba kahest kütusest nad peamiselt ostavad. Lisaks on neil kahel tootel sama kasutusotstarve, nimelt hilisem edasimүүк, ja samad turustamistingimused ahelas kuni lõpptarbijani. Pakkujana võib müüja nõudluse suurenemise korral hakata pakkuma ühte või teist toodet, ilma et tal tekiks lisakulusid. Mis puudutab nõudlust, siis ostavad hulгимүүјад mõlemat kütust selleks, et neid teistele edasimүүјatele edasi müüa, ning neid mõjutab nõudlus, mitte nende müüdüd toodete tarbimine.

- 12 KZK ei jaga kaebaja seisukohta, et reaalmajanduses ei tehta vahet aktsiisi peatamise korra alusel toimival kütuste müügil ja aktsiisi tasumise järgsel toimival kütuste müügil. Ta leiab, et maksukord ja kütuste erinevad omadused (biolisandiga ja biolisandita) toovad kaasa aktsiisi peatamise korral alusel müüdüvate kütuste ja aktsiisi tasumise järgsel müüdüvate kütuste erineva kasutusotstarbe ning kütuste hulгимүүји eri tasandite piiritlemise üksteise suhtes. Lisaks ei ole aktsiisi peatamise korra alusel toimiva müüји puhul aktsiisi tasumist ette nähtud, sest sellel tasandil tarbimisse lubatud kütus on mõeldud teise maksulattu üleviimiseks, st hilisemaks edasimүүјiks, mitte kohe tarbimiseks. Kütus on mineraalõli, sellele ei ole lisatud seadusega ette nähtud biolisandit ja seda võib ladustada pikema aja jooksul. Seevastu aktsiisi tasumise järgse müüји puhul ei ole klientideks mitte maksulao pidajatest edasimүүјад, vaid peamiselt tanklad või veoettevõtjad. Peale selle teeb kaebaja erinevate hinnasoodustuste andmisega või hindade kindlaksmääramisega vastavalt eri maksukordadele tegelikult juba ise vahet kütuste hulгимүүји eri tasandite/alamturgude vahel, kuna hinnasoodustus on toote hinna üks osa ja hind on omakorda üks määrav tegur, mida tuleb arvesse võtta asjaomaste toodete omavahelise asendatavuse hindamisel tooteturu piiritlemise kontekstis.
- 13 Veeldatud naftagaasi (propaan-butaan, metaan) kohta on KZK oma otsustes juba märkinud, et see on nõudluse poolel bensiini mittetäielik asendaja, ja seetõttu jättis ta selle käesolevas menetluses arvesse võtmata. Propaan-butaan ei ole maagaas, vaid nafta rafineerimisel saadud naftatoode, mis tekib bensiini ja diislikütuse tootmise kõrvalsaadusena. Selle tootmine on hooajaliselt kõikumega lange kokku põhikütuste nõudlusega, mistõttu jõuavad rafineerimistehased teatud aegadel oma ladustamisvõimsuse piirini. Sellistel juhtudel on neil valikuvõimalus kas hävitada see toode või müüa seda turuväärtusest madalama hinnaga. Mootorikütusena kasutatava propaan-butaan/metaani kvaliteeti Bulgaaria riiklik metrooloogilise ja tehnilise järelevalve amet (Darzhavna agentsia „Metrologichen i tehniчески nadzor“) ei kontrolli, kuna selle jaoks ei ole olemas siduvat kvaliteedistandardit, mis vastaks bensiini ja diislikütuse kvaliteedistandardile.
- 14 LUKOIL Bulgaria väidab, et kütuse hulгимүүјитuru osaliste seisukohast ei ole kütuse hulгимүүји segmendis võimalik teha vahet kahel eraldi vertikaalsel tooteturul. KZK ei viita ühele kindlale turuosalisele, kes tegutseks ühel kahest kütuse hulгимүүјитuru väidetavalt vertikaalselt liigendatud turust, vaid viitab

üldiselt kogu kütuse hulгимүүgiturul osalejatele. Selline turg on küll olemas, kuid see jaguneb toodete kaupa horisontaalselt diislikütuse turuks ning bensiini, propaan-butaani ja metaani turuks. Sellel turul on vähemalt 270 ettevõtjat, kes on kütuste seaduse (Zakon za gorivata) alusel registreeritud ja aktiivselt tegutsevad. Edasimüüjaid, kes ostavad kütuseid üksnes aktsiisi peatamise korra alusel või üksnes aktsiisi tasumise järgselt, sellel turul ei ole.

- 15 KZK väidab vastu, et kõnealuste kaupade/teenuste omavahelist asendatavust ei määra asjaomasel turul osalejate arv, sealhulgas edasimüüjate arv ja liik olenevalt maksukorrast, mille alusel nad vastavat kütust turustavad. KZK sõnul ei teinud ta kahel alamturul – aktsiisi peatamise korra alusel või aktsiisi tasumise järgselt – osalevate ettevõtjate vahel konkreetset vahet, kuna sama ettevõtja tegutseb sageli rohkem kui ühel kütuse turustamise tasandil, mida kinnitab ka kaebaja oma väidetes. KZK määratles asjaomasel turul osalejatena ainult need ettevõtjad, kes tarnivad kütust, mis on mõeldud esimeseks turustamiseks riigis, kuna samade kütusekoguste iga edasine turustamine moonutaks turul müüdü koguste suurusi. Just sellel esimesel tasandil asuvad hulгимүүjad, kes pakuvad kõige suuremaid kütusekoguseid ja kellest sõltub kütuse müügi maht ahela järgneva etapi osalejatele.
- 16 Kaebaja on seisukohal, et kütuse hulгимүүgituru hinnatasemetest tõttu ei ole kütuse hulгимүүgi segmendis võimalik eristada kahte erinevat vertikaalset tooteturgu (aktsiisi peatamise korra alusel toimuva müügi ja aktsiisi tasumise järgselt toimuva müügi eristamine). Kütuse hulгимүүgiga tegeleva 30 turuosalise vastustest selgus, et ükski neist ei diferentseerinud hindu selle järgi, kas müüdü toodetelt oli aktsiis tasutud. Majanduses toimub hindade diferentseerimine muul alusel – mahupõhiste hinnasoodustuste ja ettemaksupõhiste hinnasoodustuste alusel (mida pakub ka LUKOIL Bulgaria), valitud klientidele võimaldatavate soodushindade alusel jne, kuid mitte kunagi selle alusel, kas kaubalt on aktsiis tasutud.
- 17 KZK on seisukohal, et kütused, mille suhtes kohaldatakse aktsiisi peatamise korda, ja kütused, millelt on aktsiis tasutud, ei ole ka hinna poolest omavahel asendatavad, kuna aktsiisi peatamise korra alusel müüdü kütused on erinevalt aktsiisi tasumise järgselt müüdü kütustest, mis sisaldavad biolisandit ja on mõeldud lõpptarbimiseks, üldjuhul mineraalõlid, st ei sisalda biolisandeid ja ei ole aktsiisiga maksustatavad, millest tulenevalt ei ole need tarbimisvalmis. Aktsiisimäärade märkimisväärse taseme ja biolisandi tõttu on kütused, millelt on aktsiis tasutud, oluliselt kallimad kui aktsiisi peatamise korra alusel ladustatud kütused. Lisaks ei väida KZK, et kahe asjaomase alamturu tooteid müüakse sama hinnaga, vaid et põhitootel, st mineraalõlikütusel on sama hind nii aktsiisi peatamise korra alusel kui ka aktsiisi tasumise järgselt toimuva müügi korral. LUKOIL Bulgarialt aktsiisi peatamise korral alusel ostetud kütuse edasimüümisel ei oleks hulгимүүjatel võimalik kasumit teenida, sest hinnasoodustus, mida LUKOIL Bulgaria neile pakub, on tegelikult null, ja aktsiisi tasumise järgselt peaksid nad kütuse hinna kujundama järgmise valemiga alusel: LUKOIL Bulgaria hind pluss hinnalisa. Hinnalisa eesmärk on katta biolisandi tarnimise ja lisamise

kulud, sealhulgas majanduslikud ja korralduslikud kulud jne, mida aktsiisi tasumise järgsel kütuste müügil ei teki, kuna need sisalduvad juba LUKOIL Bulgaria müügihindades. Kui hulgi müüjad ostaksid LUKOIL Bulgarialt mineraalõlikütust aktsiisi peatamise korra alusel, ei saaks nad kasutada kütusele aktsiisi tasumise järgselt antavat hinnasoodustust, mis muudaks nad kütuse aktsiisi tasumise järgse müügi alamturul LUKOIL Bulgariaga võrreldes konkurentsivõimeetuks, sest nende hinnad peaksid sisaldama ka eespool nimetatud lisakulusid, mis olid varem kaetud LUKOIL Bulgaria antud kogusepõhise hinnasoodustusega. Sellele tuginedes leiab KZK, et selle poliitikaga rakendab LUKOIL Bulgaria oma klientide suhtes, kes ühtlasi konkureerivad temaga kütuse aktsiisi tasumise järgse hulgi müügi alamturul, hinnakruvi. Majanduslike põhimõtete kohaselt viiks see tulevikus selleni, et need hulgi müüjad vähendavad oma turuosa LUKOIL Bulgaria turuosa suurenemise kasuks, kuna on väga tõenäoline, et saadud kahjumi tõttu lõpetavad nad oma tegevuse.

- 18 LUKOIL Bulgaria on seisukohal, et kuna kummalgi turul ei ole erineva struktuuriga müügiüksusi, mille olemasolu eeldab KZK, ei ole kütuse hulgi müügi segmendis võimalik eristada kahte erinevat vertikaalset tooteturgu. Küsitletud edasimüüjate, sealhulgas LUKOIL Bulgaria kõiki hulgi müügitehinguid teevad samad meeskonnad, need toimuvad samades müügikohtades, samade töötajatega jne. Olemasoleva majandusliku taristu puudumine müügiks konkreetsel turul tähendab, et sellist turgu ei ole, sest müük selles segmendis/nendes segmentides toimub suuremal turul, käesoleval juhul kütuste hulgi müügiturul.
- 19 KZK leiab, et ZKZ lisasäete punkti 15 alapunkti a määratlusest ja meetoodika punktist 2.3.1 tuleneb, et erineva struktuuriga ettevõtjate/hulgi müügiüksuste olemasolu või puudumine vastavalt aktsiisi peatamise korra alusel ja aktsiisi tasumise järgselt toimuva müügi puhul ei ole seda liiki tõend, mis on oluline kahe toote omavahelise asendatavuse hindamisel, arvestades nõudlust nende järgi. Lisaks sellele ei ole aktsiisi peatamise korral alusel ja aktsiisi tasumise järgselt müüdavad kütused – nagu eespool märgitud – omavahel asendatavad ei oma omaduste, kasutusotstarbe ega hinna poolest.
- 20 LUKOIL Bulgaria leiab, et KZK väide, et on olemas kaks eraldi vertikaalset tooteturgu, nimelt kütuse hulgi müük aktsiisi tasumise järgselt ja kütuse hulgi müük aktsiisi peatamise korra alusel, on ümber lükatud hüpoteetilise monopolisti testi (SSNIP [small but significant non transitory increase in price – väike, aga märkimisväärne mitteajutine hinnatõus]) tulemustega. Selle testi kohaselt kuuluvad kõik naftakütuste hulgi müügiturul müüdavad tooted samale tooteturule.
- 21 KZK hindab omavahelise asendatavuse küsimust mitte ainult asjaomaste kaupade ja teenuste objektiivsete omaduste, vaid ka konkurentsitingimuste ning turul olemasoleva pakkumise ja nõudluse struktuuri alusel. Nagu on selgitatud meetoodika punktis 2.3.3, on oletatavalt monopoolses seisundis ettevõtja test ainult üks asjaomase turu määratlemiseks kasutatav vahend. Selles testis lähtutakse asjaomase geograafilise tooteturu määratlemisel sellest, et analüüsitava toote hinnad on vähesel määral, kuid märkimisväärselt ja pidevalt tõusnud. Selle hulka

kuulub hinnatõus vahemikus 5–10%, kui konkurentsitingimused on uuritaval ajavahemikul samaks jäänud. Mis puudutab „muude võrdsete konkurentsitingimuste“ nõuet, siis – nagu KZK on juba märkinud – ei ole aktsiisi peatamise korral alusel müüdavad kütused ja aktsiisi tasumise järgselt müüdavad kütused nende omadusi, kasutusotstarvet ja hindu silmas pidades omavahel asendatavad. Seda arvestades on KZK seisukohal, et testi kohaldamise tingimused ei ole täidetud, sest kahe kütuseliigi erinevused annavad juba iseenesest alust eeldada kütuste kahte eraldi alamturgu.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 22 Kütuse hulгимүүгитурul tuvastatud suur kontsentratsioon ja turuosaliste seisundis märkimisväärse turudünaamika puudumine annavad alust järeldada, et LUKOIL Bulgaria on kütuste (mootorsõidukite bensiin ja diislikütus) riigisisel hulгимүүгитурul valitsev seisund, mis võimaldab ettevõtjal tegutseda oma konkurentidest ja klientidest sõltumatult ning seeläbi mõjutada konkurentsi mootorikütuste turustusahela vertikaalselt seotud turgudel.
- 23 LUKOIL Bulgaria on aktsiisi peatamise korral alusel müüdavate kütuste hulгимүүгитурul valitsev seisund, kuna ta on riigis toodetud kütuste peamine tarnija ja kuna kütuseid müüakse aktsiisi peatamise korral alusel suuremates kogustes ning ettevõtja vajab kütuste tarbimisse lubamiseks maksuladusid.
- 24 KZK otsus ei sisalda faktilisi järeldusi **osalejate, turu üldmahu ja LUKOIL Bulgaaria turuosa** kohta eelneva etapi turul (aktsiisi peatamise korral alusel müüdavate kütuste hulгимүүгитурul) ja järgneva etapi turul (aktsiisi tasumise järgselt müüdavate kütuste hulгимүүгитурul) uurimisperiodil tervikuna. Põhikohtuasjas arvutas KZK (kaebaja hinnangul vale meetoodika alusel ja lõppkokkuvõttes vääralt) turu suuruse ja LUKOIL Bulgaria turuosa ainult ühte hulгимүүгитурul alusel, mis koosneb kahest turust, nimelt eelneva etapi ja järgneva etapi turust.
- 25 Kaebaja hinnangul on selline käsitusviis vastuolus liidu õigusega, kuna keelatud hinnakruvi mõjutaks nii eelneva kui ka järgneva etapi turgu ning seetõttu oleks KZK pidanud selle määratlema turu määratlemiseks kehtiva meetoodika kohaselt, mis hõlmab teavet turu suuruse, turuosaliste ja turgu valitseva ettevõtja turuosa kohta. Kaebaja leiab, et ettevõtja turgu valitseva seisundi tuvastamine, ilma et sõnaselgelt oleks ära näidatud selle turuosa, on liidu õigusega välistatud, kuna väike turuosa räägib turgu valitseva seisundi vastu.
- 26 Esimeses eelotsuse küsimuses esitatud tõlgendamispalve on asjakohane, sest kui KZK oleks liidu õiguse alusel olnud kohustatud läbi viima uurimise ja tuvastama turgude kõik peamised omadused ning määratlema turuosad, turu suuruse ja turuosalised mõlema asjaomase turu puhul, ja kui ta ei oleks seda kohustust täitnud, siis oleks vaidlustatud otsus olnud väär.

- 27 KZK kaasas kaks kütust, mis ei ole omavahel asendatavad nõudluse ega pakkumise poolel, kütuste hulгимүүги riigisisesele turule. See on täielikult vastuolus KZK senise praktikaga, mille kohaselt on Bulgaaria kütuseturud piiritletud üksikute turutasandite alusel: esimese tasandi turud (tootmine ja import), teise tasandi turud (hulгимүүк), kolmanda tasandi turud (jaemүүк).
- 28 Kaebaja väidab, et tooted, mis ei ole omavahel asendatavad, ei kuulu üldjuhul samale tooteturule, millest tulenevalt on olemas vähemalt kaks hulгимүүгитургу: bensiini turg ja diislikütuse turg, kuid ei ole olemas ühtset kütuste turgu. Seda väidet kinnitab SSNIP-test, mille kohaldamine ei näita nõudluse lühiajalist muutust, sest lõpptarbija saab kasutada ainult ühte kütust, kuid mitte teist ([lõpptarbija] on kas bensiinimootor või diiselmootor).
- 29 KZK mõonab, et kütused on lõpptarbija seisukohast erinevad. Kuigi ta sisuliselt ei eita, et bensiin ja diislikütus ei ole omavahel asendatavad tooted, lähtub ta sellest, et „edasimүүжjad teenivad tulu sõltumata sellest, millist kütuseliiki nad peamiselt sisse ostavad“. Samuti väidab ta, et „neil kahel tootel on sama kasutusotstarve, nimelt hilisem edasimүүк, ja samad turustamistingimused ahelas kuni lõpptarbijani“.
- 30 Kaebaja leiab, et KZK tegi **formaalloogilise vea**, kui ta eeldas toodete kuulumist samale tooteturule põhjustel, et eri toodetest saadakse tulu, et neid müüakse edasi hulгимүүги tasandil, mis on hulгимүүги puhul tavaline, ja et nende turustusahelad on identsed (tanklate kaudu).
- 31 Kui bensiini ja diislikütuse kaasamine samale kütuseturule oleks lubatud, siis tuleks sellele turule kaasata ka teised kütused, nimelt propaan-butaan ja metaan, mille turuosa on Bulgaarias sama suur või isegi suurem kui bensiini oma. KZK väidab sellele vastu, et propaan-butaan ja metaan on bensiiniga vaid osaliselt asendatavad ja seetõttu ei saa neid kütuseturule kaasata. Sõidukigaasi (**propaan-butaan, metaan**) kohta märkis [KZK] oma otsustes (nr 1059, 2011, nr 727, 2017, nr 313, 2019), et **see on mootorsõidukite bensiini mittetäielik asendaja, mistõttu jäeti see käesolevasse menetlusse kaasamata**. Kaebaja leiab, et diislikütus ei asenda bensiini, kuid kaasati samale asjaomasele tooteturule, kuhu kuulub ka bensiin, millest tulenevalt ei ole alust jätta osaliselt asendatav kütus sellele turule kaasamata. Seega kohaldas KZK hindamisel topeltstandardeid, et kaebaja turuosa suurendada.
- 32 Tõlgendamispalve on asjas otsuse tegemise seisukohast asjakohane ka seetõttu, et kui liidu õiguse kohaselt on KZK-l keelatud kaasata artikli 102 kohaldamisel tooteturule kütuseid, mis ei ole omavahel asendatavad, mida KZK on bensiini ja diislikütuse kaasamisega ühisele tooteturule teinud, siis on vaidlustatud otsus väär. Kui selline käsitlusviis on ELTL artikli 102 kohaselt lubatud, siis ei ole KZK keeldumine kaasata turule propaan-butaan ja metaan objektiivselt põhjendatud ning muudab turu määratluse ja kogu otsuse vääraks, kuna bensiin ja diislikütus ei ole omavahel täielikult asendatavad, samal ajal kui bensiini saab propaan-butaani

ja metaaniga osaliselt asendada, ning kõik need kütused osalevad riigisisel kütuseturul, eeldusel et see on olemas.

TÖÖDOKUMENT